

ANNOTATIO PRO TRIBUS SUBJECTIS DISPUTATIONIBUS.

Sequentes disputationes, nonam, decimam et undecimam, ex priori auctoris lectura hic adjectis, eo quod inter ejus opera commotior, se non daret locus; neque enim equam erat illis omnino ut perirent. Parra, sicut nec repetendas durissimas ex hisdem disputationibus sectiones illas, quas superius in hac posteriori lectura, disputatione prima, et instituta, et accurate pertractantur, ita nec omittenda putamus gloria que in hisce disputationibus, nona et decima traduntur, esto ex his non parva in ingenuitate fidei libr. 1 et 3 continentur: ibi namque contra haereticos peculiariter agens, nullis peperit, quae ipsi facile contemnant, ab studiosis vero Catholicis non poterunt non gratanter accipi. Disputationem autem de Ecclesia longum catalogum necesse Bellarminus, tom. 2, libro 13, 3 de Ecclesia, ut mittam exposituras B. Thomae 2, 2, question. 1, articulo 10, nominatim Beatos et Aragon., ac recentiores alios, Selmeronem, tom. 16, Azor., tom. 2, libr. 3, a capit. 21, Rosium, Boverium cum similibus.

DISPUTATIO IX.

DE ECCLESIA.

De Ecclesia, praeter alios innotatam auctoritatem, de qua supra in disp. 5, a sect. 5, magis occurrere consideranda, praesenti operi de fide affilia, et scholasticis instituta propria factus est argumentum amplissimum est, et his temporibus fusissime agitatum, quo per septuaginta sectiones novem ordinatum exhibebantur.

SECTIO I.

An et quid sit Ecclesia, et quibus ex partibus constet.

1. Vocis Ecclesia origo et significatio. — Synagoga quid? — Primum explicandum est quid nomen Ecclesia significet; est enim graecum convocacionem significans, a verbo sacro. II est conoco; translatum vero fuit ad significandum convocacionem congregacionem; et propterea rebus tantum rationabilibus tribuitur, quia solum ille vim vocis sentiri possunt, et ideo illarum tantum est convocatio; in quo videtur nomen Ecclesia a nomine Synagoga, cum hoc simpliciter quancumque convocacionem significat; unde hebraeorum et graecorum propter attributionem potest, et proprie, ut Augustinus, Psal. 81, notavit, Synagoga nomen populo antiquae legis, no-

men vero Ecclesiae Christianorum congregacioni accommodatum est, ad indicandum eius gradum perfectionem; id quod etiam notavit Hieronymus, seu potius Beda in sua Provoletorum 4. In medio Ecclesiae, etc., ibique Isidorus, lib. 8 Etymolog., cap. 1. Ex his autem locis constat, ut notavit Chrysostomus in orat. de S. Phylagone, tom. 3, non solum hominum, sed etiam Angelorum congregacionem posse Ecclesiam nominari; neque solum fidelium, sed etiam beatorum, que proprie dicitur Ecclesia triumphans; a nobis autem solum insinuat sermo de Ecclesia militante. Et quomodo nomen Ecclesia interdum in Scriptura tribuitur, vel prelati Ecclesiae, ut Matth. 18: Dic Ecclesiae; vel particularibus fidelium congregacionibus, ut saepe in Apocalyp., cap. 1, 2 et 3, et in epistolis Pauli, Rom. 16, versu 5, 1 Corinth. 1, et 2 Corinth. 1, cum similibus, vel locis sacris ac templis in quibus fideles congregantur, 1 Corinth. 11, versu 18, Judith 6; nonnunquam vero etiam Ethneorum congregacioni, ut Act. 19, utamen in praesenti nomine Ecclesia utimur, quatenus significat et solam, et totam congregacionem fidelium hominum in Christo credentium, quo, Psal. 21, Ecclesia magna dicitur, et merito Ecclesia militans nomen sibi assumpsit, quia et omnes ad se vocat, neque in ea distinctio Iudaei, et Graeci, sed omnes qui credunt in illum (scilicet Jesum) non contrahitur, Rom. 19; et Act. 2: Tibi et omnibus qui longe sunt, quocumque advenire

rit Dominus, est repromissio. Quia scilicet nullus ad illam adjungitur, nisi divinitus vocatus; quae omnia, et alia multa de hoc nomine Ecclesiae, vide in capite Firmiter, ex Concilio Lateranen. et capite Ecclesia, ex

mitter, et cap. Ecclesia citatis dicitur, et constat ex illis Scripturae locis, quibus fides Ecclesiae fundamentum vocatur, ad Eph. 2: Superaedificati supra fundamentum Apostolorum, et prophetarum, id est, supra commu-

Nicolao Papa, de Consecratione, distinctione prima, et in Julia Iacobitis, que Brucardas, lib. 3, a principio refert. Valeri etiam possunt Cypriani, epistola secunda ad Cornelium, et libro de Unitate Ecclesiae; Cyrillus, Catechesi ultim.; Isidorus, lib. 8 Etymolog., c. 8; Aug. supra, et Psal. 77; Optatus, libro contra Parmenianum; Beda, in id Prov. 6: In medio Ecclesiae, et synagoga; Gregorius 2 Moral., c. 2; Raban., 1 libro de Institutione clericorum, cap. 3; Innocentius, lib. 1, cap. 2 Summa de Ecclesia; Hostius, in confessione Tolonica, cap. 20; et libro contra Prologomachia Broudi; Pighius, de Ecclesiast. Hierarchia, a principio; Briedo, 4 de Ecclesiast. dogmatibus, cap. 1; Petrus Soto, prima parte divisionis contra Boninum, focheus, Phil. Epist. 4, et libro de Scriptura secundo, et Ecclesiae auctoritate; Eufios in Eneide; Cano, 4 de Loy; Castro, lib. 7 adversus haereses, a principio; Michael de Anin., tom. 11 tractatum, p. 2, in c. 1.

2. Assumptio prima de fide. — Dico primo: verum est, verum Dei Ecclesiam in mundo esse, hoc est de fide, ut patet ex omnibus Symbolis, Conciliis, et Scripturis, que afferimus, et in ea haereticis nobiscum conveniunt: contra alios vero infideles, demon-strant venit Ihs. rationibus, quibus supra vocatum aut credibilitatem patris nostrae fidei ostendimus, disputatione 5, a sectione 8.

3. Assumptio secunda. — Ecclesia de explicita. — Conferatur ex Patribus. — Et ratio. — Alia definitio est sufficiens. — Dico secundo: hoc Dei Ecclesia est corpus quoddam politicum seu morale, ex hominibus verum fidem Christi profitentibus compositum. Desumitur conclusio ex Concilio Lateranensi, et Nicolao Papa citatis, et in ea explicatur quid sit Ecclesia, et quo sint vocati materia et forma eius. Nimirum Ecclesia corpus quoddam est non simplex, sed compositum, ut ex dictis de significacione nominis constat, et ex Paulo ad Roman. 12, 1 Corinth. 12, Ephes. 1. Pars scilicet materialis huius corporis sunt homines valentes, quia solum de Ecclesia que nunc militat loquimur; forma vero est illi qua omnes, qui partes Ecclesiae sunt, in unum spiritum rempublicam conjunguntur; haec ritem forma miles est praecipue, ut in cap. Fir-

fidem et doctrinam; monacho, multi etiam Patres exponunt illud Matth. 16: Super haec petram aedificabo, etc., ut ubi, super haec fides confessionum, quamvis alius sit praecipuus huius loci sensus litteralis, quidem videtur Joannes Arbores, lib. 5 Theosoph., c. 3. Praeterea ad Eph. 4 dicitur: Una fides; ad Coloss. 1: Si tamen in fide ejus fuerit estis; et prima ad Corinth. 3: Fundamentum aliud novum potest ponere postea sed quod posuit Ihs. cui tamen per fidem primam omnium militum. Confirmatur ex Augustino, de Fide et operibus, cap. 16, ubi dicitur patet nunc, quia videlicet Ecclesia corpus est Christi, quod est, ut capiti, debet esse conjunctum; dicitur autem fide, per quam ipse in ecclesiis nostris inhabitat; quod etiam B. Thomas 2, 2, q. 1, art. 9, ad 3, docuit, et in eadem sententia est Epiphanius, lib. 1 contra Heter., haeresi 31, veris ante fidem. Multo breviter refert potest, quoniam cum multi homines Ecclesiam componant, oportet eos aliam rem forma copulati, cuiusque ipsius est aeternitas non sit naturalis, sed a gratia procedens, oportet eam formam supernaturalem esse, et ad gratiam ordinem pertinet; prima autem forma inter supernaturales videtur, alios vero erro, etc. Notandum vero est hunc assumptum non de definitione Ecclesiae, demandas alias addi solere potest, quae nos ostendunt, partem quae fortasse vera non sunt, partem quae ubi data definitione comprehenduntur, qualis illa, debere membra Ecclesiae componere esse cum uno capite Nostro Christi in veris; hoc enim ad veram fidei rationem et professionem spectat, ut ex dictis magis patet.

4. Corollarium primum. — Ex dictis vero facile colligitur quo sint vera Ecclesiae membra. Nam primum constat Angelos non pertinere ad hanc Ecclesiam, neque homines beatos, aut damnatos, neque etiam in purgatorio existentes animas, quamvis de his nonnulli dubitent, eo quod nunciam videtur oratione esse extra vitam, sed per fidem ambulant, et nobiscum quodammodo communicant, quandoque in opere nostro illis prodesse possunt, et dispensatio, et influxus Nostri Christi in terris ad illas se extendit. Quae ratio est de modo loquendi; prout vero nunc de Ecclesia uti-

litante loquimur (nam sub alia consideratione jam superius in disputatione 6, sect. 9, num. 4, locuti fuimus), simpliciter excludendæ sunt animæ purgatorii, quæ revera jam non militant; et hoc sensu dici possunt esse extraviam, unde suam ecclesiam illæ constituunt, quæ inter triumphantem et militantem medium locum tenet.

5. *Corollarium secundum.* — Secundo, constat non omnes homines viatores inter Ecclesiæ membra esse numerandos, ut de paganis liquet; sed controversia magna est in explicando qui pertineant ad Ecclesiam, qui vero excludendi ab ea sint¹. Ex definitione tamen data hæc brevis et generalis regula colligi videtur, nimirum omnes qui fidem habent, Ecclesiæ membra esse, omnes vero qui illa carent extra Ecclesiam constitui, contra quam variis modis erratum et opinatum est.

6. *Primus error contra proximum corollarium.* — *Expugnatur.* — Primus error negat fide constitui membra Ecclesiæ, sed Dei prædestinatione, itaque omnes et solos prædestinatos esse membra Ecclesiæ, sive illi fidem habeant, sive non habeant. Ita Waldenses, et Joannes Hus, et Wicleph., damnati in Concilio Constantiensi, sessione 13 et 26. Qui error aperte repugnat Scripturæ sacræ, quæ Ecclesiæ unitatem refert in unitatem fidei et baptismatis, ut videbimus, et patet Joan. 1: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt, etc.*; ad Romanos 12: *Unicuique Deus divisit mensuram fidei, sicut enim in uno corpore, etc.* Præterea, juxta hunc errorem, qui semel est membrum Ecclesiæ, nunquam desinit esse membrum; neque e contra, qui semel non esset populus Dei non posset incipere esse Dei populus, contra id ad Romanos 11: *Aliquando et vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis*; et Ephes. 2: *Vos qui aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi*; et Petr., 1 Canonica, capite 5: *Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit nos, etc.* Sequitur præterea Ecclesiam constare ex hominibus gentilibus, hæreticis, paganis, etc. Quia inter hos contingit multos esse prædestinatos; atque adeo e contra multos perfectos secundum præsentem justitiam, non esse membra Ecclesiæ, et consequenter extra Ecclesiam invenisse justitiam; vel certe non esse vere justos, nec vere baptizatos, qui reprobi

¹ De hac controver., late Bellarm., lib. 3 de Eccl., a c. 3 usque ad 10.

sunt. Tandem non esse verum Papam nec verum Episcopum, qui præscitus est, quæ omnia dicti hæretici turpiter concedunt. Vide Augustinum contra Parmenianum, capit. 4; et Gregorium, 7 Moral., capite 11; et Waldensem, libro 2 Doctrinalis Fidei antiquæ, art. 2, a c. 8; Turrecrematam, libro primo, cap. 36; Dried., 4 de Eccles. Dogmatibus, p. 2, cap. 2; Pighium, controversia tertia.

7. *Arguitur tripliciter pro expugnato errore.* — *Ad primum locum.* — *Ad secundum.* — *Ad tertium.* — *Nota.* — Pro hoc tamen errore, tria possunt nonnulli difficultatis afferre. Primum est id Joan. 10: *Oves meæ vocem meam audiunt, et nemo rapiet eas de manu mea*; ubi soli prædestinati dicuntur oves Christi, et tamen oves Christi membra sunt Ecclesiæ. Secundum est id primæ Joan. 2: *Ea nobis exierunt, sed non erant ex nobis; si enim essent ex nobis, permansissent utique nobiscum.* Tertio, Augustinus de Baptismo, c. 27, inquit, *hortum conclusum*, Canticorum 4, significare Ecclesiam, et intra se tantum prædestinatos continere; et 3 Doctrinæ Christianæ, cap. 52, non esse revera Domini corpus, qui cum illo non erit in æternum. Advertendum tamen est de ovibus Christi et justis interdum loqui Scripturam et Patres, secundum præscientiam et prædestinationem Dei; interdum secundum præsentem justitiam. Ita Augustinus, de Correctione et gratia, cap. 5, et de Dono perseverantiæ, cap. 8, et tract. 45 in Joann., docet interdum vocari oves, quæ sunt potentia tales, ac revera futuræ aliquando sunt, quamvis nunc actu sint lupi. Et e contra observandum quoque, nomine ovium in Scriptura significari interdum solos justos et prædestinatos, ut Matth. 25: *Statuet oves a dextris, etc.*; interdum indifferenter omnes, ut Joan. ultimo: *Pasce oves meas*; Psal. 78: *Nos autem populus tuus, et oves pascuæ tuæ*; Ezechiel. 34, fere per totum. In dicto ergo loco Joan. 10, intelligi potest sermonem esse de ovibus secundum prædestinationem; dicit enim Christus: *Alias oves habeo, etc.*, loquiturque de Gentibus, quæ nondum erant membra ejus, ut D. Thomas explicat. Nec propterea soli prædestinati sunt membra Christi, in cujus ovili etiam sunt hædi, Matth. 25. Similiter secundum locum¹ per prædestinationem interpretatur Augustinus, de Baptis., c. 3, et locis supra citatis, ac Hieronymus Dialog. contra Luciferianos, satis ante finem. Vide cap. *Si ex bono*, de Pœnitentia,

¹ De quo late l. 11 de Grat., c. 22, num. 5.

tia, d. 4, et cap. *In domo*, ibidem. Unde sensus erit: *Non erant ex nobis*, quia exterius se Christianos simulabant, cum vere non essent, vel: *Non erant ex nobis*, id est, ex veris Apostolis et ministris: ita Cyprianus, de Unitate Ecclesiæ. Eodem modo respondeo ad tertium, Augustinum scilicet aperte loqui secundum præscientiam; est enim illius consuetudo interdum vocare solum veros filios qui prædestinati a Deo sunt, quia illi tantum vere obtinent hæreditatem Patris; qui modus loquendi exponendus certe est, non imitandus. Attamen idem Augustinus, tractat. 45 in Joan., aperte dicit secundum Dei præscientiam, multas oves esse extra Dei Ecclesiam, et multos lupos intra. Idem habet lib. 2 contra Cresconium, capit. 34.

8. *Secundus error.* — Secundus error negat etiam fidem esse formam membrorum Ecclesiæ, sed perfectam sanctitatem, quæ omnino peccatum excludat. Unde solum eos justos ponit esse de Ecclesia, qui nullum peccatum habent. Ita Cathari apud Augustinum, hæres. 38, qui in 88 eam tribuit Pelagianis. Idem fere Lutherani sentiunt, qui solum justos dicunt constituere Ecclesiam, neque peccatum veniale a mortali distinguunt. Sed contra has hæreses sufficit dicta in materia de Gratia¹, ubi ostendi non esse in Ecclesia hujusmodi justos, qui, cum ratione utantur, nullum omnino peccatum committant. Vide Augustinum, 3 contra Parmenian., cap. 2, et lib. de Perfectione justitiæ, et alios contra Pelagian.; Hieron., dialogo 2 et 3 cont. Pelagian. Et ex modernis, Dried. et Cano supra; Petrus Soto, in Defensione contra Brentium, cap. 18; Medina, 7 de Recta in Deum Fide, cap. 20. Argumenta vero hujus erroris quæ huc spectant, statim solvam.

9. *Tertius error.* — *Placitum quorundam Catholicorum.* — Tertius error negat, vel omnes qui sunt in peccato mortali, vel insignes saltem peccatores, esse membra Ecclesiæ, atque adeo non fidem, sed gratiam et charitatem esse formam constituentem Ecclesiam. Ita partim senserunt olim Novatiani², apud Cyprian., l. 4, epist. 2; et Epiphani., lib. 2 contra Hæreses, hæres. 59. Et Donatistæ apud Augustinum, hæres. 69, et l. 3 contra Parmenian., cap. 2, et hæretici alii hujus temporis, etsi non satis constent. Nonnulli præterea Ca-

¹ Impugnatur jam l. 9 de Grat., c. 7 et 8.

² Consule Pamel. in Annotat. epist. 3, l. 3; Azor., tom. 2, l. 5, c. 20, q. 7.

tholici dicunt peccatores esse quidem partes Ecclesiæ, sed non membra. Ita Turrecremat., libro 1, capit. 57, ubi refert Alens., D. Thom. et alios. Idem Cano, et Petrus Soto supra, et Vega, lib. 28 in Tridentinum, c. 10.

10. *Confutatur auctoritate.* — *Confutatur etiam ratione.* — Sed de fide certum est simpliciter et absolute inter Ecclesiam esse peccatores, quamvis gratia et charitate careant. Est communis sententia Patrum, qui in hunc sensum exponunt parabolas illas Evangelii, in quibus Ecclesia comparatur *sagenæ missæ in mare, ex omni genere piscium congreganti, et areæ continenti triticum et paleam, vineæ ferenti uvas et labruscas, et decem virginibus sapientibus et fatuis, quas bene urget Augustinus in collationibus contra Donatistas, collatione tertiæ dici, et tract. 6 in Joannem, et sermon. 107. Et in Psal. 47, Cyprianus, optime libro 3, epistola 3, et lib. 4, epistola 2; Hieronymus, dialog. contra Pelagian., et Luciferian., adducens locum primæ Petr. 3, ubi comparatur Ecclesia arcæ Noe, in qua erant munda et immunda animalia, et primæ ad Timoth. 2: *In magna domo non solum sunt vasa aurea et argentea; sed et ligna, et fictilia, etc.*, ubi expositores alii luculenter ad hoc institutum. Item Gregorius, homilia 11, 12, et trigesima octava in Evangelia: *Sicut Ecclesia* (inquit) *media est inter cælum et infernum, ita et utriusque partes et cives intra se recipit.* Idem sentit Chrysostomus in Psalmum trigesimum nonum, et lib. 3 de Sacerdotio; et Gregorius Nazianzenus, oratione 1 in Julian. Qui Patres alias etiam afferunt Scripturæ testimonia, ut id Matth. 18: *Si peccaverit in te frater tuus, etc., dic Ecclesiæ.* Est ergo intra illam qui peccavit, nam postea ejicietur si non audiat. Paulus etiam in epistolis ad Corinth., Galat., et aliis, passim scribens ad Ecclesias, peccatores reprehendit. Idem Joan., initio Apocal. Est præterea hæc sententia definita in Concilio Constant., sess. 15, et colligitur ex cap. *Firmiter*, et aliis supra allegatis, quibus dicitur Ecclesiam esse congregationem fidelium; et in Concilio Tridentino, sessione 6, canone 18, fideles peccatores dicuntur veri Christiani: Christiani autem sunt, qui et Christi et Ecclesiæ membra sunt. Præterea peccatores possunt recipere sacramenta, et communicare in eis cum omnibus fidelibus; hoc autem proprium est membrorum Ecclesiæ. Denique ostensum est fidem esse propriam formam Ecclesiæ, quæ tamen vera in peccatoribus manet, quare (quamvis quæ-*

tio videatur de modo loquendi) dubium non est hos esse dicendos simpliciter membra ecclesiae: illa enim praedictorum Catholicorum scrupulosa distinctio, partis et membri, in proposito non habet fundamentum, ut videbimus; et ita opinatur Castro et Pighius supra, et Antonin., 3 p., tit. 31, c. 1.

11. *Objectio triplex.* — Oppones: nam Ecclesia Sancta est; ergo ex Sanctis tantum constat. Confirmatur primo ex Paulo, ad Ephes. 5: *Non habentem maculam, neque rugam, ut sit Sancta et immaculata, etc.*; Cant. 1: *Et macula non est in te.* Confirmatur secundo: nam Ecclesia est corpus unum; qui autem gratia caret, mortuus est. Unde Hugo de Sancto Victore: *In corpore Christi nihil mortuum est, sicut extra illud nihil vivit.* Tertio, tandem peccatores non sunt filii Dei, Joan. 1, Roman. 8, et prima Joan. 3; ergo nec filii Ecclesiae.

12. *Ad primam confirmationem de qua erudite Justinianus noster eo loco.* — *Ad secundam.* — Ad objectionem de sanctitate Ecclesiae infra dicitur; nunc breviter respondetur sanctam esse professione, religione et doctrina. A praecipuis etiam partibus suis potest eam denominationem accipere, quia per se illi convenit creare Sanctos; peccatores vero sunt per accidens, et contra institutum ejus. Ad primam confirmationem, primo dicendum intelligi illa loca de Ecclesia triumphante; passus est enim Christus ut Ecclesiam talem exhiberet, qualis erit in gloria. Ita Hieronymus ibi, et Jerem. 31; Bernardus, serm. 3 de Festo omnium Sanctorum; et in idem redit quod Augustinus, secundo *Retract.*, cap. 18, et D. Thomas, 3 p., quaest. 8, art. 3, ad 1, dicunt, illam Ecclesiae puritatem esse finem quem non omnino in hac vita Ecclesia assequitur. Secundo dicendum, si de militante Ecclesia verba illa exponantur, ut intelligit Concilium Tcletanum VI, capite primo, accipi debere de toto propter praecipuas partes, nimirum justos, qui, licet nonnulla peccata venialia non raro habeant, in Scriptura tamen interdum dicuntur immaenlati, Psalm. 17 et 118. Quod Augustinus late explicat, libro de Perfectione justitiae; solum enim peccatum mortale maculat simpliciter animam coram Deo. Ad secundam confirmationem, fatemur peccatores esse dicendos membra mortua et imperfecta, ut loquitur Tridentinum, sessione 6, cap. 7, propter quod Cano et alii eos vocant partes, et non membra, quia ratio *membra* est proprie viventium, *pars* vero latius

patet. Sciendum vero in corporibus, quae vita aliqua perfecta vivunt, ut sensitiva, verbi gratia, si membrum talis vitae capax ea careat, simpliciter vocari mortuum, quamvis aliquem inferioris vitae gradum participet; sic manus vi sentiendi et movendi cassa mortua dicitur, quamvis nutriri modo aliquo possit; peccatores ergo quoniam carent charitatis vita, quae est propria et perfecta vita Ecclesiae, dicuntur mortua membra; sunt tamen membra, quia non carent omni motu vitae spiritualis, cum retineant fidem, per quam Christo aliquantulum conjunguntur. Quoniam vero haec unio imperfecta est, et ad salutem non sufficit, ideo Patres interdum, et comparatione facta ad justos, et ad exaggerandam miserum peccatorum statum, illos videntur constitnere extra Ecclesiam; ita videtur loqui Eutichianus Papa, epistola 2 decretali; Augustinus, 1 contra Cresconium, cap. 32, et libro de Baptismo, non semel; ex libro tamen 7, cap. 51, ejus colligitur sensus, cum scribit bonos sic esse in domo Dei, quae est Ecclesia, ut ipsi sint domus Dei, malos sic esse in Ecclesia, ut tamen non sint Dei domus; et tract. 3 in Joannem, ait peccatores esse in Ecclesia, *ut humores corruptos in corpore*; sic etiam loquitur Eusebius, 6 de Demonstrat. Evang., cap. 18; Cyprianus, lib. 1, epistola 6 ad Magnum, et alii quos Hosius, libro 5 contra Brentium, Turrecr., lib. 9, capite 57, et Canino, l. 4, c. 3, referunt. Ad ultimam confirmationem, respondetur verum esse, nullos esse filios Dei qui non sint etiam filii Ecclesiae, et hoc solum velle Cyprianum; attamen in Ecclesia non esse solum Dei filios, sed etiam vasa irae, ut dicit Paulus, Roman. 9. Quamvis omnes fideles possent quodammodo dici filii, sive ratione fidei et doctrinae, sive etiam ob regenerationem, si baptizati sunt. Vide Augustinum, libro contra Petilianum, et alibi non raro.

13. *Quarta opinio.* — *Quomodo probetur.* — Quarto, praeter errores citatos, sunt inter Catholicos aliae sententiae, quae praeter fidem requirunt in membris Ecclesiae quamdam externam conjunctionem, et inter se et cum capite. Excludunt igitur ab Ecclesia schismaticos atque excommunicatos. Et ratio esse potest, quia unitas Ecclesiae, unitas est unius Reipublicae

¹ In his est Bellar., l. 5 de Eccles., c. 5 et 6; Azor., tom. 2, l. 5, c. 20, q. 4; quoad schisma Michael de Anin., in tom. 3 tract., p. 2, c. 7.

et civitatis: talis autem unitas intelligi non potest sine conjunctione membrorum inter se, et cum capite sive principe, juxta illud ad Romanos 12: *Unum corpus sumus, alter alterius membra.* Unde, Matth. 18, excommunicati habentur tanquam ethnici et publicani, ut ibi adnotant Chrysostomus, Theophylactus et Hilarius; et 1 ad Corinth. 5, legimus: *Ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit*: ubi etiam bene Anselmus. Frequenter quoque Patres, de schismaticis loquentes, dicunt eos scindere Ecclesiam, atque adeo partem aliquam, scilicet seipos, ab illa separare, quod Augustinus, tract. 122 in Joann., et serm. 4 de Tempore, significatum esse vult, cum *rumpebatur rete*, etc., Luc. 5: atque etiam indicat Chrysostomus, homil. 3 in 1 ad Corinth., et 11 ad Ephes.; Hieronymus, Amos 1, et ad Titum 2; Irenaeus, l. 4, cap. 62; Optatus, l. 1 et 2 contra Parmenian.; Gregorius, homil. 24 in Evang. Similiter pronuntiant interdum peccatores per excommunicationem separari ab Ecclesia, ut de Marcione, etiam antequam haereticus fieret, loquitur Epiphanius, haeresi 92, et Tertullianus, libro de Praescriptionibus haereticorum; ita denique usurpat in casu alio Iren., apud Euseb., l. 5 Histor., cap. 24.

14. *Improbatur primo quoad schismaticos.* — *Item quoad excommunicatos.* — *Et confirmatur primo.* — *Confirmatur secundo.* — At enim modus hic loquendi, de quo forte est tota quaestio magis quam de re, mihi non satis probatur; atque auctores supra citati communiter ejusmodi homines non excludunt ab Ecclesia. Primo, quia qui veram fidem retinent, sunt membra Christi, nam ab illo recipiunt influxum et actum spiritualis vitae; ergo et Ecclesiae. Nam sicut Christi caput non habet aliud mysticum corpus praeter Ecclesiam, ita nec membra alia, nisi ea quae sunt membra Ecclesiae. Secundo, quia revera habent essentialem conjunctionem cum caeteris membris; haec enim per fidem fit, ut ex Innocentio et Nicolao I supra adduximus. Et ad eundem modum sunt uniti cum capite Christi Vicario, nam schismaticus de quo loquimur, est de quo iterum in tractatu de Charit., disp. 12, non negat in Ecclesia unum supremum caput esse debere, sed negat hunc hominem in individuo esse hujusmodi caput; quod sine haeresi potest interdum negari, atque adeo servata fide et unitate Ecclesiae; vel certe quamvis confiteatur hunc esse Christi Vicarium, et per fidem illi conjungatur, ei tamen obedientiam denegat; quod non est satis ut

extra Ecclesiam constituatur; nam peccator licet directe nolit Christo obedire, imo, quamvis illum odio prosequatur, si tamen fidem ejus retineat, membrum ejus est, et vere Christianus. Item qui in republica civili detrectat obedire regi, aut seditiones in republica movet, non statim esse desinit reipublicae membrum; ergo similiter in Ecclesiastica republica. Praeterea, quia alias in particulari aliqua Ecclesia, qui nollet suo Episcopo obedire ac schisma excitaret, membrum talis Ecclesiae non esset, quia vere est schismaticus; illud autem non videtur verisimile; unde Epiphanius, libro 2 in secta Mellesii, quae est numero 68, non censet Mellesium illius ecclesiae membrum esse desisse, quamvis peculiari opinione a communionem sui Episcopi se separaverit; quia haereticus in ea separatione non fuit. Tandem haec omnia fortius procedunt de excommunicatis non schismaticis; in illis enim non solum fides et professio ejus permanet, sed etiam unio cum capite, ac potest interdum excommunicatio non esse justa: solum ergo privantur quoad communionem cum aliis membris, non quoad ipsum esse membri; veluti si quis posset fraudare manum vel pedem alimento, et influxu aliorum membrorum, non ob id pars ea membrum non esset. Deinde quia alias facile et consequenter diceremus Episcopum excommunicatum non esse Episcopum, eo quod jam membrum Ecclesiae non esset, quod est absurdum. Confirmatur tandem ex Augustino, libro contra Donatistas, post collationem, cap. 20: *Non separamus a populo Dei, quos degradando vel excommunicando punimus.*

15. *Ad probationes in n. 13 quoad schismaticos.* — Neque vero citati Patres contra nos sentiunt. Primum, quia saepe non distinguunt haereticum a schismatico: unde Hieronymus, in epist. ad Titum 3, ita inquit: *Schisma creditur separare ab Ecclesia propter Episcopalem dissensionem, quod in principio aliqua ex parte intelligi potest, diversum ab haeresi. Caeterum nullum schisma non sibi aliquam confingit haeresim, ut recte ab Ecclesia discessisse videatur.* Secundo, dicuntur interdum schismatici, illi qui directe errant in iis quae ad unitatem Ecclesiae per se spectant; ut Graeci proprie dicuntur schismatici, quamvis revera in eo ipso sint haeretici, negantes unitatem capituli. Tandem Chrysostomus et alii Patres loquuntur potius de quavis contentione et dissensione Ecclesiae et episcoporum, vel Christianorum inter se, quam de proprio schismate